

KRISTINA RATKOVIĆ VODITELJICA SLUŽBE ZA PRAVNA PITANJA SLUŽBENIČKOG SUS- TAVA I SURADNJU SA SINDIKATIMA

Ne mora meni šef reći što da radim, ja to često znam unaprijed

“Ne mora meni šef reći da priprelim neko mišljenje ili dopis za Vladu, nakon toliko godina iskustva to znam i sama i najčešće dokument pripremam ranije. Volim se pripremiti za posao i često isplaniram radni dan unaprijed, zacrtam sve što bih trebala napraviti i ima dana kada uspijem odraditi i 90 posto planiranog posla. No, ima dana kada uspijem odraditi jedva 20 posto planiranog”, kaže Kristina Ratković, voditeljica Službe za pravna pitanja službeničkog sustava i suradnju sa sindikatima pri Ministarstvu Uprave.

“Suprotno uvriježenom mišljenju da se u državnoj upravi samo piju kave i lakiraju nokti, dogodi se da ulete nepredviđeni sastanci, da hitno moram dati mišljenje za neku novu izmjenu zakona, ili hitno pripremiti nacrt nekog propisa i tada veći dio posla koji sam planirala ostane za sutra dan. No, is-

kustvo mi pomaže da se prilagodim i da odradim sve na vrijeme”, kaže naša sugovornica. U ministarstvu se zaposlila još 1996. godine, kao mlada diplomirana pravica u potrazi za mjestom gdje će odraditi vježbenički staž, i s odbijenicama nekoliko privatnih poslodavaca. Od 12 godine, naime, ima teško oštećenje sluha i čim bi privatni poslodavac saznao za to, nije niti dobila pri-

liku. I tu dolazimo do jedne prednosti državne uprave u odnosu na privatnog poslodavca: U Ministarstvu uprave, naime, prošla je ‘otprve’ i dobila šansu za dokazivanje i napredovanje, pa su iza nje i godine rada u službama koje su se bavile raznim pitanjima iz područja službeničkog sustava (državni stručni ispiti, planiranje i upravljanje ljudskim potencijalima, ujedno i tajnički poslovi za Službenički sud u Zagrebu od 1997. te za Viši službenički sud od 2006. godine), što je bila stepenica prema službi koju danas vodi. U međuvremenu je završila i postdiplomski studij, pa mnogi pitaju zašto ne pokuša tražiti bolje plaćeno radno mjesto. No, kaže kako niti ne razmišlja o tome jer je svoje radno mjesto i ljude s kojima radi zavoljela.

“Uvijek sam imala podršku svih nadređenih, bez izuzetka, kao i podršku većine kolega. Nikada nisam imala problema zbog oštećenja sluha, pa je vjerojatno i to presudilo. S druge strane, radeći s ljudima koji imaju razumijevanja tako sam se dobro izvještala u čitanju s usana, da sam godinama radila bez slušnog aparata”, kaže naša sugovornica. Tako je, zapravo, pomicala i vlastite granice. Jedini bi problem ponekad bili sastanci u velikim dvoranama, na kojima i osobe sa zdravim sluhom ponekad ne čuju dobro neko izlaganje (a ponekad je i bolje da se ne čuje baš sve, zaključujemo u šali), ili telefonski razgovori u sobi u kojoj puno ljudi razgovara, zbog čega naša sugovornica malu prednost ipak daje komunikaciji putem elektronske pošte.

Službu koju vodi opisuje kao ‘krovnu instituciju’ koja se bavi zakonitošću kod zapošljavanja, odnosno premještanja, koeficijentata i plaća te svih sličnih odluka vezano uz državne službenike i namještenike u svim ministarstvima, jedinicama lokalne uprave, a odnedavno i drugim državnim tijelima s pravom javnosti, odnosno brojnim agencijama koje su u zadnje vrijeme pod povećalom državnog nadzora i javnosti. Iz prve ruke, tako, doznajemo kako je revizija plaća po radnim mjestima, koja je u agencijama provedena tijekom ljeta doista pokazala dosta odstupanja u odnosu na plaće za

Bičica koja uživa u vrtu

Kako je u razgovoru istaknula da voli unaprijed isplanirati dan na poslu, a radno mjesto za koje kaže da je u velikom neredu također izgleda vrlo organizirano, nije bilo puno dileme: naša sugovornica rođena je u znaku Bika. Još jedna ljubav koju nam je otkrila potvrda je da podjela znakova često ne griješi: Kristina obožava svoj vrt, uživa u radu na zemlji i ponosna je na 30-ak vrsta povrća koje je ovo ljeto imala u njemu. Dovoljno je samo malo skrenuti s razgovora o poslu da se veselo nasmije dok govori o toj svojoj strasti. No, za to, kaže, na poslu nema vremena: “Iako svi misle kako mi po uredima gubimo vrijeme u razgovoru o privatnim stvarima, doista se ne sjećam kad sam zadnji put s kolegicama popila kavu. Ovo ljeto smo, recimo, povremeno imali vremena za to, no i tada najčešće razgovaramo o poslu i riješimo neke stvari koje inače preko dana ne bismo stigli”, kaže Kristina Ratković.

ista radna mjesta u ministarstvima. Zadatak je njene službe sada uskladiti te razlike s propisima i Vladinom Uredbom o plaćama. Riječ je o vrlo obimnom i složenom poslu koji podrazumijeva i veliku odgovornost, jer se odluke odnose na konkretne ljude. Kako se čovjek nosi s tim?

“O tome, zapravo, ne razmišljam. Ne možete razmišljati o pojedincu, jer je riječ o radnom mjestu i svako to radno mjesto treba uskladiti po propisima - na temelju opsega i složenosti posla koji čovjek obavlja u odnosu na ono što je propisano uredbom. Dakle, sve mora biti u skladu sa zakonom i nema mjesta za razmišljanje o pojedincu”, kaže naša sugovornica. No, mnoge ljude koje će ‘dotaknuti’ njezina odluka poznaje i osobno, kada je radila ko tajnica službeničkog suda. “Tada sam radila na pripremi predmeta i odluka, nisam sama donosila odluke. No, znala sam često pitati suce kako se nose s time da odlučuju o ljudskim sudbinama, pogotovo zato što je bilo jako tužnih priča, ljudi s troje, četvero djece, problemima... No, ako netko prekrši pravila vezana uz dužnost koju obavlja, jednostavno ne smijete razmišljati o tome”, kaže.

To je, ujedno, i dio odgovora na pitanje kako gleda na procjene da u državnoj upravi ima oko 10.000 zaposlenih viška, što bi s vremenom također moglo doći na njen stol, radi ocjene zakonitosti eventualnih otkaza. Dodaje kako vjeruje da će veći dio ljudi biti riješen prirodnom odljevom - odlaskom u starosnu mirovinu, ili dokupom mirovine, ako je riječ o onima koji imaju uvjete za prijevremenu. Nitko se ne bi trebao naći na ulici.

“Mi nećemo donositi ocjenu o tome gdje taj višak postoji i tko je konkretno višak, to će odraditi ministarstva pojedinačno. Moguće je da se pokaže da negdje ima viška, no ima i institucija u kojima sigurno ima i manjka. I to će biti prilika da se dio ljudi zbrine”, kaže naša sugovornica i otkriva detalj zbog kojega su je u Sindikatu državnih službenika i namještenika predstavili kao dragocjenu suradnicu. Naime, kada se u nekom ministarstvu pojavi višak zaposlenih, naša sugovornica u suradnji sa sindikatima šalje popis tih ljudi u druga ministarstva, na provjeru imaju li možda radno mjesto za njih i na taj je način već u nekoliko navrata

pomogla da ljudi zadrže posao.

Ona sama, pak, kaže kako sa sindikatima još uvijek najviše surađuje na neformalnoj razini te kako ‘službenu’ suradnju tek uspostavlja, no često je u prilici da - kod donošenja novih propisa, izmjena starih, ili kod donošenja odluka o premještanju ljudi na druga radna mjesta - kontaktira sindikate i traži njihovo mišljenje. I ta suradnja, ponosna je, odlično funkcionira.

ZORAN PEROVIĆ
MATIČAR U MATIČNOM
UREDU SAMOBOR

Nisu problem matičari, nego nekultura u pravnom prometu

“Što znate o poslu matičara?”, pita nas Zoran Perović, matičar u samoborskom matičnom uredu sa 33 godine staža. S nekim tko tako dugo radi taj posao nije se za šaliti. Naime, karikiranje priče koju smo nedavno pročitali u Jutarnjem listu, a ide otprilike ovako: “znam da ste tu samo da nam izdajete nepotrebne papire i da na to čekamo u redu i plaćamo skupe biljege”, završilo je oštrim, prodornim pogledom i uzdahom. “Sjednite”, kaže naš sugovornik, “da krenemo ispočetka”.

Matični ured je glavna evidencija podataka o građanima i baza svih drugih evidencija. Bez podataka koje vodi matični ured ne bi bilo školskih ili vojnih evidencija, na primjer, evidencija u HZMO-u ili Zavodu za zdravstveno osiguranje i brojnih drugih, jer sve one počivaju na OIB-u, odnosno JMBG-u, na kojem su se nedavno temeljile evidencije.

“Aj dobro, osim što izdajete nepotrebne papire, jednom u životu odredite mi i neki broj”, pomislim. Ali nije baš sve tako jednostavno - matičar uz taj OIB povezuje sve podatke o građaninu, od prebivališta, adrese, nacionalnosti nadalje, što je temelj

za stvaranje i usklađivanje svih drugih baza podataka o građanima. Zoran Perović upozorava kako ne postoji niti jedan upis koji nije specifičan i niti jedan se ne može odraditi bez truda, pa tome ne treba pristupati olako. Matičar, osim toga, odraduje sve poslove od prijema stranaka radi upisa podataka do arhiviranja dokumenata, odnosno njihovog izdavanja. Zbog toga su matični uredi među uredima državne uprave koji primaju najveći broj stranaka, odnosno - uz poreznu upravu i odjel MUP-a za izdavanje dokumenata - rade s najvećim brojem stranaka.

E, sad, to što mi, i pored dokumenata koje smo dobili upravo na temelju podataka iz matičnog ureda, svako malo opet moramo u matični ured po dokument koji sadrži iste te podatke, nije problem matičara nego “pravne nepismenosti i nekulture u pravnom prometu”, odgovara naš sugovornik na pitanje zašto, na primjer, pored važeće osobne iskaznice moramo u matični ured po rodni list ili Domovnicu. “Isprave koje izdaju matičari po zakonu imaju trajni karakter, osim u iznimnim slučajevima,

Matičar i - pjesnik

Može li matičar sa 33-godišnjim iskustvom procijeniti koliko bi brak koji sklapa mogao trajati, pitamo Zorana Perovića u šali. "Mogu, iskustvo pomaže da vidite koji su brakovi sklepani, i bez onog preduvjeta da ljudi ulaze u zajednicu da bi nadopunjavali jedno drugo", kaže stručno matičarsko oko. Dodaje kako je po Obiteljskom zakonu obavezan uputiti mladence da imaju pravo na obiteljsko savjetovalište prije braka, no na prste ruke mogu se nabrojati oni koji to savjetovalište stvarno i prođu. A ponekad se već na vjenčanju vidi bi bilo bolje da jesu.

Inače, naš sugovornik prisutan je u javnom životu Samobora i kao tajnik ogranka Matice Hrvatske te predsjednik gradskog kulturnog vijeća, a u slobodno vrijeme piše pjesme.

kada su se dogodile neke bitne promjene. I ne postoji razlog zbog kojega biste uz osobnu iskaznicu u neko tijelo morali donositi rodni list, pogotovo ne za to da vas traže da on ne smije biti stariji od šest mjeseci, no u mnogim se institucijama ponašaju kao da to ne znaju", kaže naš sugovornik.

"Izvan je svake pameti da od građanina koji da na uvid osobnu iskaznicu u nekim uredima traže i izvadak iz matice rođenih, ali to je jednostavno tako", kaže Perović. Matičari, dodaje, vrlo često upozoravaju na taj problem i često nastoje postići dogovor s institucijama na lokalnoj razini da jedni drugima olakšaju posao. Tako je, na primjer, samoborski matični ured sa osnovnom školom dogovorio da djeca ne moraju donositi rodni list koji je izdan u posljednjih šest mjeseci, jer onaj "stari", koji dobiju po rođenju vrijedi. No, takvi su dogovori kap u moru. Problem je i u tome što ne postoji organizirana matičarska udruga, koja bi mogla zastupati struku kod izrade zakona i drugih propisa, odnosno pomoći da se neki problemi u praksi bolje riješe,

smatra naš sugovornik. Tako se ponešto uspije riješiti tek preko sindikata, ili u rijetkim prilikama da se matičari očituju na propise, no oni najčešće nisu usklađeni s praksom. Nedostaje i sustavna edukacija matičara, jer je riječ o poslu u kojemu trajno treba pratiti izmjene brojnih zakona.

Dodatni je problem činjenica da još nije ustrojena središnja e-uprava, koja bi građanima, ali i zaposlenima u institucijama, bitno olakšala pristup podacima. "U ovom trenutku, naime, matični uredi u Zagrebu, Velikoj Gorici, Zaprešiću i Samoboru rade u jednom, a svi ostali uredi u drugom operativnom sustavu, pa njihovo povezivanje još nije do kraja moguće. No, u onim sustavima koji rade u zajedničkom sustavu danas već možete u jednom gradu zatražiti potvrdu iz drugog, što bitno olakšava stvari", kaže Perović. Tako, na primjer, mladenka rođena u Osijeku u Samoboru ne može izvaditi izvadak iz matice rođenih (može samo rodni list), ali to može učiniti u pet kilometara udaljenoj Svetoj Nedelji. A što se tiče komunikacije među matičnim uredima, ona se obavlja još uvijek klasičnom poštom, što je i sporo i skupo, a zapravo postoji e-alternativa.

"Kada jednom u potpunosti pređemo na e-upravu, putovanje dokumenta bit će bitno olakšano. Za to, rekao bih, čak i ne treba puno vremena i novca i čini mi se da bismo se trebali usmjeriti prema tome, a ne inzistirati na štednji na plaćama i pravima zaposlenika", kaže. E-uprava, naime, u potpunosti bi zamijenila matične knjige u fizičkom obliku, dakle papirologiju.

S druge strane, još uvijek postoji prostor da se poboljšaju uvjeti rada i vrednovanje rada. Tako, na primjer, iako je zakonom propisano pravo matičara na dodatak za rad subotom, na dan kada se sklapaju brakovi, u Samoboru pravo na 80 kuna po satu još ne mogu koristiti jer u praksi nije zaživjelo. No, započeli su razgovori o tome i nadaju se da će to uskoro riješiti.

Dugogodišnji sindikalac, Perović upozorava kako "prostora" za unapređenje sustava ima još. Jedan od problema kojima na koje nastoji uka-

zati je i nesrazmjer u visini plaća s obzirom na radno mjesto i stručnu spremu. Naime, razlika u visini plaća službenika sa srednjom stručnom spremom manja je od polovice koeficijenta (0,4), dok razlika u plaćama državnih službenika s visokom stručnom spremom može premašiti i 10.000 kuna.

LJUBICA JAKLIN
SPREMČICA U
MINISTARSTVU
UPRAVE

Hodajte za mnom samo jedan dan, pa da vidimo hoćete li izdržati

Rukavice, kante za smeće, krpa, kanta s vodom, metla, usisavač. Žurba iz jedne u drugu dvoranu, trčanje stepenicama gore-dole, ribanje stepenica, pranje prozora, čišćenje toaleta... pa sve ispočetka, najprije poslijepodne doma, pa sutradan opet na poslu. To je otprilike opis posla Ljubice Jaklin, namještenice u Ministarstvu uprave, čije se radno mjesto u katalogu poslova stručno zove: spremačica.

Čim ujutro dođe na posao, između 7.30 i 8.30 sati, obično ju dočeka da mora pripremiti jednu od tri dvorane za sastanke. Kada završi, čeka ju često priprema druge dvorane, u međuvremenu se ona prva isprazni, pa treba pospremiti i očistiti za ljudima. U pauzi se, u dogovoru s ljudima koji sjede na sastanku, zaleti po uredima, da obriše podove, stolove, ili prozore, dok su ljudi na sastanku. A ako slučajno nije između ureda i dvorane, možete je naći u - toaletu.

"U velikim zgradama kao što je ova ima nekoliko sanitarnih čvorova, a kako je veliki protok ljudi, u svaki treba ući barem tri, četiri puta dnevno da bi bili uredni", kaže naša sugovornica. I zato razgovor počinje-

mo s onim s čime je zapravo trebalo započeti i ovu priču: nevjerica i ljutna zbog rečenice o čitačicama koju je nedavno, u kontekstu razgovora o izmjenama Zakona o radu, izrekao ministar rada i mirovinskog sustava Mirando Mrsić.

“Užasno sam ljuta zbog one rečenice da čistačice nemaju što raditi osam sati dnevno, već da bi kod jednog poslodavca mogle raditi samo četiri sata, a za preostalo radno vrijeme raditi kod drugog poslodavca”, kaže Ljubica Jaklin, inače majka troje djece. “Osam sati može biti puno možda jedino onim čistačicama koje rade u instituciji sa 3 sobe, no tamo gdje ima više prostorija i više ljudi, višak vremena ni izbliza ne postoji. To može reći samo netko tko ne razumije taj posao”, kaže. U velikoj zgradi Ministarstva uprave u Maksimirskoj ulici u Zagrebu ona je jedna od četiri spremačice i jedna od dvije čistačice koje rade prije podne. Druge dvije rade u poslijepodnevnoj smjeni i čiste i pripremaju prostorije za jutarnju.

“I nas četiri je premalo za ovaj prostor, a sad nam je kolegica na čuvanju trudnoće, pa su nam obećali riješiti taj problem i osigurati ispmoć”, kaže. Stoga se pita kako je to ministar uspio vidjeti da čistačice imaju čak pola radnog vremena viška i kako uope misli da bi se rad na dvije lokacije u gradu, kod dva poslodavca, mogao organizirati.

“Razmišlja li on o tome kako je održavati ovakav prostor kada padaju kiše, ili zimi, kad padne snijeg i pretvori se u bljuzgu, pa svako malo morate dežurati na ulazu, da ljudi na nogama ne raznesu blato, na primjer? I razmišlja li uopće da žene ujutro moraju doći do svog radnog mjesta, presvući se, izvući kante i krpe i dobro se oznojiti dok rade. I onda bi se trebale presvući, izaći na ulicu tako znojne, u tramvaj, pa za sat vremena negdje sve to ispočetka?”, pita se naša sugovornica.

Razišlja li itko o tome da bi se žena koja znojna izlazi na ulicu i juri na drugo radno mjesto tako lako razboljela? I koliko bi trajao, recimo, put od njenog Ministarstva, do Kockice na Prisavlju, do koje treba i pješačiti dobar komad puta, ili do Ministar-

stva rada u Vukovarskoj ulici? I koliko bi s takvim putovanje, zapravo, trajao radni dan jedne čistačice?

I dok nižemo sva ta pitanja za ministra i sve druge muškarce koji nisu opisom posla čistačice razbijali glavu, Ljubica daje i prijedlog ‘rješenja’: “neka ministar samo jedan dan hoda za mnom, pa da vidimo hoće li izdržati, i hoće li tada tvrditi da nemam što raditi osam sati”, kaže. Odličan prijedlog, no gotovo da unaprijed znamo odgovor.

Inače, na dan kada smo razgovarale, Ljubica je na poslu bila u brizi, jer je kći izostala iz škole i ostala doma pod temperaturom. “Ona više nije mala, može se brinuti za sebe, no ipak mi je teško. A ne mogu si priuštiti da ostanem s njom doma. Mogla bih uzeti slobodan dan, no ne želim zbog kolegica - premalo nas je, pa bi moj posao pao njima na leđa”, kaže.

Unatoč svemu, u šali kaže kako je posao čistačice u Ministarstvu njoj - olakšanje. Naime, u državnu instituciju došla je prije šest godina iz tekstine industrije. “Cijeli radni dan stajala sam na jednom mjestu i počela sam imati velikih problema sa cirku-

lacijom, pa mi ove ‘šetnje’ zapravo puno znače. A i ljudi su korektni, imaju strpljenja. “Recimo, kad nas zovu da počistimo neki ured, uvijek prvo pitaju jesam li sjela jesti - i uvijek mogu pojesti u miru”, kaže naša sugovornica dok kratko obilazimo hodnike Ministarstva, odnosno njeno radno mjesto. Brojnim stepenicama spuštamo se do prizemlja, dijela zgrade u bivšem Ministarstvu obrane u kojemu su bile vojne učionice, pa hodnicima nazad do prvog i drugog kata gdje su uredi i dvorane. Ukratko, jedno 30-ak puta dnevno gore-dole. No, najteži dio njenog posla nije to ‘gore-dole’, nego činjenica da svoje “rekvizite” - kante, krpe i sredstva za čišćenje - moraju vući iz podruma. To je ono što poslu daje i ‘notu’ teškog fizičkog rada, o čemu - vraćamo se na bolnu točku - ministri rada, čini se, malo znaju.

“Dobro bi došao jedan lift, barem za te stvari”, šalimo se. U odnosu na rad u tekstilnoj industriji, rad u državnoj upravi, osim prilike da ne stoji na jednom mjestu, za nju ima još jednu prednost - klizno radno vrijeme. Tako majka kad je potrebno ujutro do polaska na posao stigne skuhati, ili može doći ranije, pa ranije otići kući da bi bila s obitelji. Vremena za predah na radnom mjestu zapravo nema, ne sjeća se kad je u miru popila kavu na poslu, a doma ju onda, čekaju iste obaveze, gotovo istim redom kojim smo ih nabrojali na početku teksta...

